

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kangasniemen kunnan työllisyyspalvelut pitää pohjoismaisen työvoiman palvelumallin perusajatusta panostaa työnhakijan alkuvaiheen palveluun, palvelutarpeen arviointiin ja työnhaun tukemiseen sekä ohjaamisen kehittämistä kannatettavana.

Esitys sisältää kaavamaisen ja tiukankin palveluprosessin, joka ei huomioi asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita. Työnhakijoiden prosessit etevät yksilöllisesti ja tuen tarve on hyvin monimuotoinen myös prosessien toteuttamisen aikataulut eroavat toisistaan hyvinkin paljon riippuen tarvittavien palvelujen resurssoinnista ja alueellisista tarjontaeroista. Esityksen tiukka toimintamalli on ristiriitainen yksilöllisen tuen tarjoamisen tavoitteen suhteen. Palvelujen kehittämisellä pitäisi olla suurempi näkyvyys ja painoarvo kaavamaisten määräaikaishaastattelujen rinnalla.

Esityksen veloitteiden hoitaminen edellyttää huomattavaa henkilöstöressurssien lisäystä Te-toimistoihin, mutta myös kuntiin/kuntakokeiluihin, jotka toteuttavat ko. viranomaistehtäviä. Esitetyt panostukset eivät tule riittämään.

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi kuntien / kuntakokeilujen roolia prosessien järjestäjänä, vaikka suurta osaa työllisyysenhoidosta ollaan siirtämässä kuntien vastuulle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitetty resurssointi suhteessa palvelumalliin on riittämätön. Alimitoitettu resurssointi, aiheuttaa paikallista priorisointia mallin toteuttamisessa, joka on ristiriidassa tasavertaisten palveluiden saamisen ja vaikuttavuuden kannalta.

Huomioitavaa taloudellisten vaikutusten osalta on myös, miten hyvin uudistus palvelee työmarkkinoiden toimivuuden kehittymistä kuten kohtaantoa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen työnhakukeskustelut edellyttävät huomattavaa lisäystä asiantuntijoiden ja omavalmentajien määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä. Lisäpanostuksissa on huomioitava myös henkilöstön osaamisen kehittäminen kouluttaminen.

Palvelumallissa on oltava riittävästi toimenpidevaihtoehtoja asiakkaiden valittavaksi koko maan alueella. Määrällinen työnhakuvelvoite on, ilman yksilöllisen palvelutarpeen arviota ja toteuttamista, suorastaan käsittämätön tavoite.

Kuntakokeiluihin liittyvän resursoinnin osalta on ilmeistä, että valtion resurssointi ei kata sitä asiakastyön tarvetta, mitä malli edellyttää. Toisaalta työvoimapalvelujen siirto kunnille on luvattu pitää kustannusneutraalina, jolloin kuntien oma resurssointi jää ”vapaaehtoisuuden” ja siihen liittyvän kunnan taloustilanteen varaan. Asettaako tämä lähtötilanne kansalaiset eriarvoiseen asemaan jo lähtökohtaisesti?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Malli lisää työnantajien saamia yhteydenottoja työnhakijoilta. Yhteydenotot saattavat rasittaa työnantajia ja siirtää rekrytoinnin pois julkisilta kanavilta.

Vaikutukset työllisyyteen paranevat työhön kykenevien työnhakijoiden osalta, koska työnhakuvelvoite lisää aktiivisuutta työmarkkinoilla.

Muita kuin suoran työnhaun palveluja tarvitsevat työnhakijat eivät oletettavasti uudistuksesta hyödy tai hyödyt ovat vähäisiä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Mallin työnhakuvelvoite tuottaa todennäköisesti hakemuksia, joilla osa työnhakijoista tavoittelee enemmän työttömyysturva säilymistä kuin työpaikkaa. On kuitenkin kannatettavampaa olla aktiivinen työnhakija kuin passiivinen työtön.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksen suuri haaste on kaikkiin asiakkaisiin kohdistettu, kokonaisvaltainen ja paljon ohjausresurssia vaativa palveluprosessi. Kuntakokeiluihin osoitetut resurssit eivät tule riittämään ja ennen kuin palveluverkoston muut toimijat osallistuvat ”talkoisiin”, niin siihen menee oma aikansa. Esimerkkinä tässä esim. kuntien yrityspalvelut.

Esitys ei rohkaise yksilölliseen ajatteluun ohjauksentarpeen arvioinnissa vaan enemmänkin palveluiden mekaaniseen suorittamiseen ja ”tasapäistämiseen”.

Esityksessä tulisi huomioida palvelujen/haastattelujen toteuttaminen lähipalveluna myös niissä kunnissa, joissa ei te-toimiston toimipistettä ole. Pitää arvioida myös vaikutus työnhakijan mahdollisuuteen liikkua ja panostaa taloudellisesti matkakustannuksiin, koska malli näyttäisi lisäävän työnhakijan työnhakukustannuksia. Haja-asutusalueilla ja vaikeiden kulkuyhteysien alueilla pitäisi pystyä toimimaan myös viranomaisen kanssa etäyhteyksillä, mikäli tarvittavat yhteydet ja laitteet ovat käytössä ja asiakas osaa yhteyksiä käyttää. Digitalisaation on suotavaa olla vahvasti henkilökohtaisen palvelun rinnalla ja kehittämisen kohteena.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten työntekijöiden palveluprosessiin sisältyvät työnhakuvelvoite on kannatettavaa, mikäli he hakevat työttömyysetuutta.

Työnhakukeskustelut tulisi voida toteuttaa monikanavaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakua on tuettava ja aktivoitava jo aikaisemmin kuin viimeisen kuukauden aikana, työnhakuhaastattelut tulee käynnistää aikaisemmin.

Palvelun jälkeisen ajan ennakointi ja suunnittelu on tärkeää työnhakuaktiivisuuden ylläpitämiseksi myös koulutuksen jälkeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutusmenettelyssä huolettaa työnhakijan ymmärrys muistutuksen vaikutuksista ja siten muistutusten aikaansaamasta asiakastyön lisääntymisestä /kuormittumisesta. Muistutusten tulee olla automaattisia ja niiden sanamuoto tulee olla mahdollisimman selkokielineen. On kuitenkin erinomaista, että esityksessä on aikaisempaa inhimillisempi tapaa ohjata noudattamaan työnhakijan velvoitteita.

Jälkikäteen annettavan muistutuksen rinnalle olisi kehitettävä aikarajoista muistuttava etukäteismuistutus, joka lisäisi työnhakijan mahdollisuutta vastata velvoitteisiin mutta myös vastuuta hoitaa velvoitteet.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden selkiyttäminen ja vastuun lisääminen on perusteltua silloin, kun työnhakija kykenee työtä vastaanottamaan, hänellä on työmarkkina-alueella kysytyä osaamista ja on työpaikkoja, joita hakea. Osalle työnhakijoista uudistus on perusteltu.

Työmarkkinoiden toimivuuden kehittäminen on kuitenkin muutakin kuin työnhaun lisäämistä. Esitys ei ratkaise niiden työnhakijoiden tilannetta, joilla työnhaku ei ole asianmukainen vaihtoehto vaan todennäköinen hyöty olisi esim. koulutusvaihtoehtojen työstämisellä, työkyvyn kartoituksella tms.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyön moninaiset syyt tulisi huomioida paremmin esityksessä, varsinkin osatyökykyisten mahdollisuus ottaa vastaan kokoaikaista työtä on usein rajallista ja silloin työnhakuvelvollisuus tuntuu epäinhimilliseltä.

Vastaavasti, kun työnhakijalla on edellytykset kokopäiväiseen työhön, esityksen työnhakuvelvoite on perusteltu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite on perusteltua koulutuksen loppupuolella ja silloin, mikäli koulutus on mahdollista toteuttaa myös oppisopimuskoulutuksena. Tämä edellyttää myös sitä, että koulutusmuodon vaihto oppilaitoksessa on joustavaa. Tällöin myös koulutuksessa olevien työmarkkinoilla tarjolla olo varmistetaan.

Jos taas koulutuksessa oleva joutuu hakemaan työpaikkoja, jotka eivät liity koulutukseen tai tulevaan koulutuksen jälkeiseen hakualaan, on velvoite tarkoituksensa vastainen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukainen mahdollisuus olla perustellusta syystä asettamatta työnhakuvelvollisuutta, on kannatettava, mikäli asiakkaan tilanne niin vaatii. Harkinta säädöksen soveltamiseksi vaatii selkeät ohjeet ja määrittelyt.

Asiakkaiden, joiden työllistyminen työmarkkinoille ei ole ajankohtaista, seurauksena tulee oletettavasti olemaan, että heidät ohjataan TYP-palveluun, jossa asiakkaan velvoite olisi edistää moniammatillista työllistymissuunnitelmaansa. TYP-asiakkuuksien määrää lisäntyy, koska osa ns. välityömarkkina-asiakkaista ohjautuu kyseiseen palveluun.

Työnhakija, jolla ei ole jäljellä työkykyä, tulee ohjata muiden palvelujen piiriin eikä hänen kuulu olla työnhakijana. Tämä työmarkkinoiden epäkohta tulee nostaa selkeästi näkyviin ja tunnustettava. Lisäksi eri viranomaisten tiivis yhteistyö ja toiminnan kehittäminen epäkohdan poistamiseksi on tarpeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamukset ovat kohtuullisempia ja siten inhimillisempiä kuin aiemmin, mutta riittäviä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamukset ovat kohtuullisempia ja siten inhimillisempiä kuin aiemmin, mutta riittäviä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamus on työnhakijalle nykyistä mallia kohtuullisempi ja kannatettava malli. Toteutuksessa tulee huomioida järjestelmän selkokieliisyys, jotta työnhakija on tietoinen seuraamuksen vaiheista ja niihin johtavista syistä. Lisäksi järjestelmän tulee tukea seurantaa mahdollisimman automaattisesti, ettei porrastus rasita kohtuuttomasti asiantuntijoita ja omavalmentajia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kuntakokeilulain osalta viranhaltijoiden ”kaksihattuisuus” pitäisi määritellä paremmin ja niin, että resurssit olisivat joustavasti käytössä myös pienissä kunnissa. Tällä hetkellä kannanotot kuntakokeilun virkatyöhön liittyvästä työstä ja kuntien omasta työllisyydenhoitoon liittyvästä palvelutuotannosta ovat ristiriitaisia ja hämmennystä herättäviä. Erityisesti URA-järjestelmän

käyttöön liittyvä käyttöoikeuksien rajaaminen on tarpeeton ja eriarvoistaa pienten kuntien mahdollisuutta toimia tehokkaasti ja joustavasti.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Lainsäätäjän tulee huomioida kaikkien työllisyydenhoitoon liittyvien lakien yhdenmukaistaminen ja ristiriitaisuuksien poistaminen esim. kuntouttavan työtoiminnan asema ja siihen liittyvänä asiakkaan toimeentulo.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Haastavaa on monien samanaikaisesti tapahtuvien ja suunnitteilla olevien muutosten yhteensovittaminen, mm. TE-toimiston uusi asiakastietojärjestelmä, asiakaspalveluhenkilöstön osaamisen saattaminen muutoksen vaatimalle tasolle sekä TE-palveluiden siirto kuntien vastuulle. Muutoksessa on kaiken kaikkiaan kyse isosta muutoksesta työllisyydenhoidon kentällä ja soisi muutoksen onnistuvan mahdollisimman vähin vaurioin. Siirtymäaika on, vähintäänkin haasteellinen ellei riittämätön.

Kannatettavaa olisi, että tämän uudistuksen suhde muihin uudistuksiin olisi selkeä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa

Muuta lausuttavaa?

Esitettyjen muutosten toimeenpanossa keskeistä on resurssien lisääminen, henkilöstön kouluttaminen ja työnhakija-asiakkaiden informoiminen muutoksista. Muutokset tulevat todennäköisesti lisäämään tiedusteluja ja neuvonnan tarvetta. Lisääntyvään neuvonnan tarpeeseen tulee varautua te-toimistoissa ja kuntakokeiluun kuuluvissa kunnissa.

Kunnan näkökulmasta olisi hyvä saada lisätietoa uudistuksen talousvaikutuksista erikseen kuntien ja valtion kesken. Näillä tiedoilla oletettavaa on, että muutos lisää kuntien talousvastuuta työllisyydenhoidossa.

Vartiainen Helena
Kangasniemen kunta - Työllisyyspalvelut